

Mendel gegn Svíþjóð

Dómur frá 7. apríl 2009

Mál nr. 28426/06

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

Atvinnuleysistryggingar. Aðgangur að dómstólum. Réttindi og skyldur að einkamálarétti.

1. Málsatvik

Kærandi, Sonja Mendel, er sænskur ríkisborgari, fædd árið 1944 og búsett í Málmey. Hún hefur verið skráð atvinnulaus frá árinu 1992 og árið 2001 hóf hún þátttöku í verkefni sænsku vinnumálastofnunarinnar um úrræði fyrir einstaklinga sem höfðu verið án atvinnu til langs tíma. Markmið verkefnisins var að tryggja virkni fólks sem þannig ætti að auðvelda endurkomu þeirra á vinnumarkaðinn. Í því fólst m.a. að fólki gafst kostur á að taka þátt í mismunandi verkefnum t.a.m. námskeiðum og ýmiss konar störfum. Hver þátttakandi hafði aðgang að ráðgjafa stofnunarinnar sem þeir voru skuldbundnir til að hitta reglulega. Þátttakendum var einnig heimilt að sækja um störf sem auglýst voru í gegnum vinnumiðlun stofnunarinnar.

Í júlí árið 2005 var kæranda vikið úr verkefninu með vísan til þess að hún hefði ekki uppfyllt þær kröfur sem gerðar væru til hennar sem þátttakanda í verkefninu. Í kjölfarið var hún svipt bótum og var því tekjulaus í kjölfarið. Kærandi kærði ákvörðunina til úrskurðarnefndar atvinnuleysistrygginga sem staðfesti brottvísun hennar úr verkefninu. Í úrskurði nefndarinnar var sérstaklega tilgreint að hann væri endanlegur og að ekki væri hægt að leita endurskoðunar hans.

Í apríl árið 2006 ritaði kærandi nefndinni bréf þar sem hún tjáði henni óánægju sína með úrskurðinn. Í erindi sínu vísaði kærandi m.a. til þess að nefndin hefði sérstaklega tilgreint að kæra væri útilokuð og óskaði eftir því að fá upplýsingar um það hvernig hún gæti óskað endurskoðunar á ákvörðun nefndarinnar. Í september 2006 lagði kærandi fram kvörtun til embættis á vegum sænskra stjórnvalda sem hefur eftirlit með ákveðinni starfsemi stjórnssýslunnar (*Justitiekanslern*). Hún kvartaði yfir ákvörðun stjórnvalda og málsmeðferðinni í heild sinni. Hún fór fram á greiðslu skaðabóta en hélt því þó ekki fram að brotið hefði verið í bága við 6. gr. sáttmálans. Málið bíður enn afgreiðslu embættisins.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að þar sem henni hefði ekki verið gert kleift að skjóta máli sínu til dómstóla hefði verið brotið í bága við rétt hennar til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi samkvæmt 6. gr. sáttmálans sem og rétt hennar til raunhæfs úrræðis til að leita réttar síns samkvæmt 13. gr. hans.

Niðurstaða

Dómstóllinn benti á að 1. mgr. 6. gr. sáttmálans tryggði öllum rétt til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi þegar um væri að ræða réttindi og skyldur manna að einkamálarétti eða um sök, sem þeir væru bornir um refsiverð brot. Í ákvæðinu fælist réttur til að bera mál sitt undir dómstóla, m.a. til að reka einkamál fyrir dómstólum í aðildarríkjum sáttmálans. Hann benti ennfremur á að ákvæðið kæmi þó ekki í veg fyrir að aðgangur að dómstólum væri takmarkaður í málum sem féllu utan gildissviðs 1. mgr. 6. gr. Slíkar takmarkanir mættu þó ekki skerða kjarna þess sem ákvæðinu væri ætlað að standa vörð um. Þær yrðu að stefna að lögmætum markmiðum og meðalhöfs yrði að vera gætt milli takmörkunar og þeirra markmiða sem stefnt væri að með henni.

Dómstóllinn benti á að dómsniðurstöður sænskra dómstóla staðfestu að almenningur gæti almennt séð skotið niðurstöðum lægra settra stjórnvalda til æðri stjórnssýslustiga þrátt fyrir að ákvæði einstakra laga eða tilskipana tilgreindu að slíkur réttur væri ekki til staðar í þeim. Dómstóllinn ákvað að kanna hvort þessi réttur teldist raunhæfur í tilviki kæranda.

Dómstóllinn benti á að á úrskurðarnefndinni hvíldi sú lagalega skylda að upplýsa kæranda hvort unnt væri að kæra ákvörðun hennar og hvernig slíku málskoti væri háttað. Nefndin leiðbeindi kæranda

hins vegar ekki um slíkar leiðir heldur tilgreindi sérstaklega að ekki væri unnt að kæra ákvörðun hennar. Vísaði nefndin til lagaákvæða þar að lútandi.

Dómstóllinn vísaði sérstaklega til þess að kærandi hefði sent nefndinni erindi í apríl árið 2006 þar sem hún tjáði nefndinni óánægju sína með afstöðu nefndarinnar. Í því erindi óskaði hún upplýsinga um það hvernig hún gæti leitað endurskoðunar á ákvörðun nefndarinnar. Nefndin hefði hins vegar hvorki svarað henni né leiðbeint sérstaklega um það hvort og hvernig hún gæti fengið endurskoðun á úrskurðinum. Með vísan til framangreinds og að teknu tilliti til þess að kærandi hefði á engum stigum notið lögfræðilegrar aðstoðar í samskiptum sínum við úrskurðarnefndina þá mátti hún treysta því að upplýsingar nefndarinnar um að ekki væri hægt að áfrýja úrskurði hennar, væru réttar.

Það var einróma niðurstaða dómstólsins að brotið hefði verið í bága við 1. mgr. 6. gr. sáttmálans þar sem kærandi hafði ekki haft raunverulegan rétt á að leita ásjár dómstóla vegna ákvörðunar stjórnvalda. Dómstóllinn taldi ekki ástæðu til að skoða málið út frá 13. gr. sáttmálans.

Kæranda voru með vísan til 41. gr. sáttmálans dæmdar 2.000 evrur í miskabætur og 2.000 evrur í málskostnað.